

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження наукового ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, м. Харків, Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки **Четверику Віктору Костянтиновичу** на підставі прилюдного захисту дисертації «**Виразний потенціал ступенів порівняння в мові російської поезії XX–XXI століть**» за спеціальністю 035 Філологія.

08 вересня 2022 року

Четверик Віктор Костянтинович 1991 року народження, громадянин України, освіта вища.

У 2009 році вступив до Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, де навчався до 2013 року й здобув базову вищу освіту за напрямом підготовки «Філологія. Мова і література (англійська)» та здобув кваліфікацію бакалавра філології вчителя англійської мови, російської мови і зарубіжної літератури.

З 2013 року по 2014 рік у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди здобув повну вищу освіту за спеціальністю «Мова і література (російська, англійська)» та здобув кваліфікацію філолога, вчителя російської мови і англійської мови та зарубіжної літератури.

З вересня 2014 року і дотепер працює лаборантом кафедри теорії і практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

З 2016 року по 2020 рік навчався у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди за освітньо-науковою програмою «Філологія» підготовки докторів філософії в галузі 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія, яку успішно завершив та підготував до захисту рукопис дисертаційного дослідження.

Робота виконана в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – **Скоробогатова Олена Олександрівна** – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені Михайла Гетманця Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Міністерство освіти і науки України.

Здобувач має 14 наукових праць (усі – одноосібні): 4 з яких опубліковано в провідних фахових виданнях, затверджених МОН України, 3 – в закордонних наукових виданнях (матеріалах міжнародних конференцій), 5 – у матеріалах міжнародних конференцій, 2 – в матеріалах Всеукраїнських наукових конференцій. Серед опублікованих праць усі відображують основний зміст дисертації, у тому числі:

1. Четверик В.К. К вопросу о маркированности сравнительной степени имени прилагательного. *Русская филология. Вестник Харьковского национального педагогического университета имени Г.С. Сковороды*. 2017. № 3 (62). С. 20–26. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.1044286>

2. Четверик В.К. К вопросу об экспрессивности степеней сравнения прилагательного в поэтической речи (на материале русскоязычных поэтических произведений XX и XXI века). *Мова і культура. (Науковий журнал)*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2018. Вип. 21. Т. V (194). С. 287–294.

3. Четверик В.К. Формы сравнительной степени в лирике Булата Шалвовича Окуджавы. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 39, т. 1. С. 80–84. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.39.1.19>

4. Четверик В.К. *Соположение* как способ актуализации форм компаратива в пространстве русскоязычной поэзии. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2020. № 44. С. 70–73. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2020.44.16>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці: **Голобородько Костянтин Юрійович**, доктор філологічних наук, професор, декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди; **Палатовська Олена Володимирівна**, доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології Київського національного лінгвістичного університету, **зауваження:** 1. Сучасна лінгвістика все частіше і частіше залучає методи суміжних дисциплін для отримання вагомшої інформації про лінгвістичні об'єкти. Вважаємо, що для верифікації отриманих під час дослідження результатів було б необхідно використати квантитативні (кількісні) методи. Це, безсумнівно, надало би вагомості і репрезентативності зробленим узагальненням і висновкам. Автор дисертації, наприклад, пише: «Нерідко в просторі художнього тексту, у тому числі й поетичного, числівники можуть стати базою для утворення компаратива» (с.165). Але в жодному разі не дає конкретної інформації щодо частотності вживання тієї чи тієї форми

ступенювання. 2. Цікаво також було б залучити до аналізу дані поетичного корпусу російської мови і на конкретних цифрах показати кількісні характеристики присутності нормативних і okazіональних ступенів порівняння в поетичній мові. Мовні корпуси на сьогодні є найактуальнішим ресурсом, за допомогою якого лінгвісти на великому обсязі мовного матеріалу можуть отримувати об'єктивну інформацію і валідно обґрунтовувати власні гіпотези. Рекомендую вважати це перспективою дослідження і врахувати у наступних наукових розвідках. 3. У підрозділі 2.3. «Формування морфологічної домінанти за допомогою селекції компаративних форм» (с. 102 - 115) подано важливу і цікаву інформацію про введення у науковий обіг поняття «домінанта», але не наведено жодного прикладу з власної картотеки і власних спостережень, тому було б цілком логічно розмістити цей підрозділ у першому (теоретичному) розділі. 4. Певного уточнення потребує метамова дослідження, яка у науковому мовленні тяжіє до точності й визначеності. Так, наприклад, в деяких випадках автор вживає два терміни для визначення одного поняття: «маркованість» (с. 54, 55, 56, 75) / «маркування» (с. II, 54, 55, 57); «градуальність»/ «градування» (с. 68). Деякі маловідомі терміни точково з'являються в тексті роботи без жодних пояснень і аргументування: посибілістичний – 1 раз (с. 15), фасцинативність (с. 96, 132, 136, 152, 235). 5. Уточнення потребує також фрагмент роботи, в якому пропонується аналіз okazіональних компаративних форм від слів один, одна (с. 166–167). Наприклад: «Я одинока так, Что нет меня однее» (Тетяна Богатирьова). Автор зауважує: «Сучасна поезія досить часто вдається до експлуатації подібних моделей – ступенів порівняння числівників» (с. 166). Але в цьому та інших наведених прикладах лексема «однее» не є числівником, бо не позначає кількості предметів, а має значення «одинокий, -ая», що дозволяє трактувати форму «однее» як okazіональне утворення від прикметника. 6. У роботі трапляються деякі огріхи стилістичного і технічного характеру: а) зустрічаються стилістичні некоректності та друкарські похибки; б) не завжди є посилання на джерело після цитати (с. 42, 43); **Голікова Оксана Миколаївна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри ділової іноземної мови та перекладу Харківського національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», **зауваження:** 1. На наш погляд, було б доцільно надати коментар щодо інтертекстуальної співвіднесеності okazіональної форми *морей морейшее* у Цветаєвої та Локієва (вірш «Проливая воду на стол», 2000). 2. У розділі 3 зазначено, що «співпозиція різночастиномовних однокореневих одиниць та граматичних форм у творах Ю.Д. Левітанського служить активним і показовим способом інтенсифікації (іноді й гіперболізації) ознак, семантично закріплених за лексичними

одинацями, або посилення динамізму понять, що перебувають у співпозиції» (С.230). Проте це цілком слушне зауваження не проілюстроване прикладом. З. Дисертант не виправдано, з нашої точки зору, використовує приклад на С.138 як ілюстрацію явища градації ознаки. На нашу думку, ряд *«подольше, еще погрустнее, потоньше»* не є градаційним; **Степанченко Іван Іванович**, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені професора Михайла Гетманця Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, **зауваження:** 1. У певних місцях роботи наведені цитати та посилання на теоретичні праці в галузі граматичного статусу прикметників та інших частин мови, але бракує детального аналізу зазначених матеріалів. Недостатньо повно відображена власна позиція здобувача щодо низки використаного спектру наукових думок, що потребує більш чітких і посутніх коментарів щодо власної позиції дослідника. 2. У дисертації розглянуті, крім нормативних частин мови, які можуть утворювати ступені порівняння, й інші частини мови, які потенційно їх утворюють у віршовому тексті. Однак незрозумілим залишається вибір саме тих частин мови, які описані в роботі. Більш детального опису потребували критерії, на основі яких був зроблений такий вибір, та що саме впливає на можливості таких формоутворень. 3. Робота містить низку неточностей орфографічного та стилістичного характеру; **Радчук Ольга Вячеславівна**, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені професора Михайла Гетманця Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, **зауваження:** 1. Цілком логічним видається нам визначення мети і завдань роботи, які й означили структуру та хід дослідження. Але для дослідження такого наукового рівня сім завдань не є доречним, враховуючи те, що про вивчення поезики ідіостилів О.Е. Мандельштама, Б.Ш. Окуджави та Ю.Д. Левітанського в меті не йдеться, а друге та третє завдання можна б було об'єднати, указав, що розглядаються основні моделі за структурою та характеризуються їх особливості з огляду на теорію маркованості. 2. Друге зауваження має термінологічний характер. Відзначмо, що здобувач демонструє у праці свою лінгвістичну ерудицію, тож аналіз фахової термінології загалом є обґрунтованим і лінгвістично коректним. Проте вважаємо коректніше вживати терміни лексико-семантичний та морфемно-морфологічний мовні рівні, оскільки йдеться і про семантику аналізованих форм прикметників і прислівників та структуру слів, зокрема префікси, корені та суфікси. 3. Серед зауважень суто методологічного плану варто висловити наступне. У теоретичній частині треба було б наголосити на перехідних процесах відносних прикметників у розряд якісних, тому що саме завдяки

цьому процесу утворюються нові прикметники, що відтворюють потенційні можливості граматичної будови мови взагалі, та класу прикметників зокрема.

4. Зауважимо, що дисертаційна робота вирізняється науковою свіжістю, новим поглядом на граматичні явища та свідчить про кропітку працю дисертанта. Текст дослідження викладено логічно, аналіз мовного матеріалу глибокий та ретельний. Але є недоречно, на нашу думку, виокремлені дрібні частини роботи (1 сторінка окремих параграфів), які можна б було об'єднати між собою.

Результати голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає,

«Утримались» – немає.

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада присуджує **Четверику Віктору Костянтиновичу** науковий ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Голова спеціалізованої вченої ради

бере участь у засіданні ради з використанням засобів відеозв'язку в режимі реального часу та погоджується із затвердженням рішенням *Голобородько* К.Ю. Голобородько

Рецензент

бере участь у засіданні ради з використанням засобів відеозв'язку в режимі реального часу та погоджується із затвердженням рішенням *Степанченко* І.І. Степанченко

Рецензент

бере участь у засіданні ради з використанням засобів відеозв'язку в режимі реального часу та погоджується із затвердженням рішенням *Радчук* О.В. Радчук

Опонент

бере участь у засіданні ради з використанням засобів відеозв'язку в режимі реального часу та погоджується із затвердженням рішенням *Палатовська* О.В. Палатовська

Опонент

бере участь у засіданні ради з використанням засобів відеозв'язку в режимі реального часу та погоджується із затвердженням рішенням *Голікова* О.М. Голікова

Підпи. *Голобородько*, *Степанченко І.І.*, *Радчук О.В.*,
засвідчується загальним відділом *Палатовської О.В.*, *Голікової О.М.*
09.09.2024

